

מכח נתינת אביו, ומכל מקום הוא נקרא "נשבע בטענת עצמו", כיון שבמקום אחר, אין טענת הקטן נחשבת טענה.⁽²⁾

ומה ששינונו "אין נשבעין על טענת קטן", אינו אלא כאשר הקטן הפקיד אצלו, אבל אם הפקיד גדול ומת, צריך הוא להשבע, אף על פי שעתה תובעו בנו הקטן.⁽³⁾

ואם תאמר, אם כן, כמה נחלקו חכמים על רבי אליעזר בן יעקב?!

יש לומר, שבדברי רבה קמיופלאגי הם חולקים], וכפי שיתבאר להלן.

דאמר [פירש] רבה: מפני מה אמרה תורה: מודה מקצת הטענה ישבע, ואיננו פוטרים אותו, משום שנחשב כמשיב אבידה, במה שאינו כופר הכל?!⁽⁴⁾

נשבע בטענת עצמו, הלא לדברין טענת אחרים [בנו של מת] הוא?!?

ומשנינו: הכי קאמר, פעמים שאדם נשבע על טענת אחרים, ומחמת הודאת עצמו, שהוא חייב עדיין מחצה.

ומתמהינן: הרי כולחו טענתא [במודה במקצת] נמי טענת אחרים והודאת עצמו נינהו.

ולמה אמר רבי אליעזר שרק "לפעמים" אדם נשבע על טענת עצמו?!?

ומה טעמם של רבנן הפוטרים כאן משבועה יותר מבשאר מודה מקצת הטענה?!?

ומסקינן: אלא לעולם בתובעו קטן, ואף על פי כן, חייב הוא להשבע, כיון שטענתו באה

2. רש"י שבועות מב ב.

3. א. כי הדין של "איש" ולא קטן, נאמר על ההפקדה, וכמו שכתוב "כי יתן איש" ולא על שעת התביעה.

ו"קטן" דקאמר רב, קטן ממש הוא, וכל שכן אם תבעו בן גדול, אלא שלשון "טענת עצמו" יותר מתאים בתבעו קטן.

ב. התוספות הקשו על פירוש רש"י, שעיקר התירוק — להעמיד בתובעו קטן — חסר מן הספר, וראה מה שכתב הפני יהושע.

עוד הקשו התוספות, שאף אם הפקיד גדול ותבעו קטן אין שייך שבועה, וכמו שדייקו ממה שאמרו בבא קמא קו ב (וראה היטב ברש"י שם, ובמגיני שלמה בכתובות יח כתב, שעל ידי נתינת האב אינו יכול להעזי כדרבה, ולכן נשבע, אבל בנתינת קטן מעזי הוא).

ולפיכך פירשו התוספות, שרבי אליעזר דיבר דוקא בתובעו בן גדול, ולשון "טענת עצמו"

בדברי רבי אליעזר, הוא טעיתי טעות, חכמים מעזו הוא לכפור בבנו, ונמצא שטענת עצמו היא, והכי קאמר רבי אליעזר, פעמים שאדם נשבע על מה שאתם מחשיבים טענת עצמו, אבל לדידי שאינו מעזו טענת אחרים היא.

4. א. רש"י בבא מציעא ד א.

ובתוספות כתבו: פירוש למה לא יהא נאמן במיגו דאי בעי כופר הכל. וזה מתאים לשיטתם בכל הסוגיא שמיגו פוטר משבועה, אבל רש"י הרי סובר, כפי שנתבאר בהערות הקודמות, שלא אמרינן מיגו לאפטורי משבועה, וצריך ביאור מה שפירש שכוונת רבה לפוטרו משום שהיה יכול לכפור הכל. וראה בפני יהושע בבבא מציעא שרצה לצדד לפטור "משיב אבידה", אף שלא מטעם מיגו.

וראה במהר"ם שי"ף בדעת רש"י שמשיב אבידה פטור משבועה הוא דין דאורייתא, ומה ששינונו מפני תיקון העולם, הוא כדברי רבינא